

Amerikavästarna (Släktband, SR P1, 2014-12-29)

I brevet som Johan August Nilsson Linné fick av en god vän skrev vännen som en självklarhet att Johan lätt skulle kunna skaffa sig nya papper i Köpenhamn. Detta var en sak som det talades mycket och ofta om i Sverige vid den här tiden. Man hade till och med ett namn för det - "Amerikavästar" det skulle vara ett faktiskt plagg, en väst, där nya identitetshandlingar skulle finnas insydda i fodret.

Det talas om detta till och med i den stora och viktiga emigrationsutredningen som genomfördes under de första åren inpå 1900-talet, under ledning av Gustav Sundbärg (1857-1914). I den här utredningen diskuterade man emigrationen som ett stort problem som man behövde få stopp på.

Henning Bender är Danmarks kanske främste historiker inom området emigration. Det är han som har byggt upp den stora danska databasen med alla emigranter, också svenskar, som for över Atlanten från danska hamnar. Han känner igen begreppet Amerikavästar, och han har ägnat en hel del tid åt att försöka finna bevis för dem, men han har gått bet. Ingenstans finns det några bevis. Detta var nog en svensk skröna, menar han, men han tror sig samtidigt ha funnit ursprungskällan. I Emigrationsutredningen beskriver nämligen Sundbärg hur utskrivningschefen i Tomelilla har berättat för honom, att han har hört att man kan köpa falska papper i Malmö för 5 kronor och i Danmark för 50 öre.

- Allt det här låter ju konkret och bra, säger Henning Bender. Men i de cirka 20 fall som han har hört talas om och undersökt har han inte kunnat finna några som helst bevis för att det såldes falska papper i Köpenhamn.

Och det är ju strängt taget inte så konstigt – mellan åren 1860 och fram till första världskriget så behövdes ju inga prästbetyg eller pass, varken för att komma in i Danmark eller USA. Var det så att man sålde falska papper i Danmark, ja då var det nog för att någon hade upptäckt att svenskarna, som ju vara vana att ha med sig prästbetyg vart de än skulle, utgjorde en bra marknad.

- De blev lurade helt enkelt, menar Henning Bender. Men hur uppkom då det här ryktet, undrar man. Henning Bender tror att det uppstod för att man ville försöka avskräcka svenskar från att fara iväg, vilket ju strängt taget var hela meningen med det arbete man lade ner i Emigrationsutredningen.